

Høringsinnspill til Stortingsmelding 6 (2023-2024)

Pensjonistforbundet viser til Stortingsmelding 6 (2023-2024) – *Et forbedret pensjonssystem med en styrket sosial profil.*

Med pensjonsreformen ble det fra 2011 innført enkelte regelverksendringer som umulig kunne stå seg over tid. Framskrivninger av minstepensjonene og uføres alderspensjon viste en bratt kurve nedover, med stadig lavere pensjonsnivåer frem i tid.

Pensjonsutvalget foreslo tre justeringer av pensjonssystemet:

1. Regulering av minstepensjonene i takt med lønnsvekst, *før uttak av pensjonen.*
2. Økte aldersgrenser.
3. Økt opptjening av alderspensjon for uføre.

Regjeringen følger nå opp Pensjonsutvalgets arbeid, med et mål om å styrke den sosiale profilen i pensjonssystemet. Pensjonistforbundet mener at enkelte av forslagene tvert imot vil virke mot sin hensikt.

Minstepensjon

Det er positivt at minstepensjonene skal øke i takt med lønnsveksten, men det burde også gjelde etter uttak av pensjon. Forslaget om ulik regulering av minstepensjonene før og etter uttak innebærer *årskullspesifikke minstepensjoner*, hvor de eldste årskullene vil motta lavere minstepensjon enn yngre årskull. Underregulering av minstepensjonene under utbetaling er ikke sosialt bærekraftig.

De foreslåtte endringene gir ingen forbedringer for dagens minstepensjonister. Tvert imot brukes forslaget om å lønnsvekstregulere minstepensjonene *før uttak*, som et tiltak som skal redusere behovet og omfanget av ekstraordinære økninger av minstepensjonene. Dette oppfattes som et angrep på økningene av minstepensjon som har blitt gitt de senere årene. Dette er svært usosialt. Minstepensjonsnivået bør løftes over fattigdomsgrensen (EU60). Ekstraordinære økninger av minstepensjon er nødvendig for å bedre situasjonen for pensjonistene med lavest inntekt. Pensjonistforbundet viser til at flertallet av enslige minstepensjonister har en inntekt under fattigdomsgrensen, og at satsene bør styrkes ytterligere.

- Enslige minstepensjonister er en gruppe hvor en svært høy andel på 78 prosent har en inntekt under fattigdomsgrensen (EU60) ifølge SSB.
- Gifte og samboende minstepensjonister har en minstepensjon, *lav sats*, etter gammelt regelverk, på kun 187 801 kroner i året. Mens minstepensjonen etter nytt regelverk, *garantipensjon ordinær sats*, er på 210 418 kroner i året. Det finnes ingen god begrunnelse for hvorfor de eldste minstepensjonistene skal ha en lavere minstepensjon enn yngre årskull. Personene omfattet av garantipensjon vil de aller fleste tilfeller ha opptjent *inntektspensjon* i tillegg til *garantipensjonssatsen*, noe som gjør at den reelle forskjellen blir enda større. For å likebehandle minstepensjonene mellom årskull burde den lave satsen i gammelt regelverk fjernes og erstattes av ordinær sats.

Økte aldersgrenser

Dagens aldersgrenser i pensjonssystemet på 62 år, 67 år og 75 år foreslås gradvis økt fra og med 1964-kullet, og med om lag ett år per tiår fremover.

Vi vil særlig trekke frem konsekvensene for aldersgrensen for *ubetinget rett til alderspensjon*. Vi mener at alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon må opprettholdes på 67 år. At man har en ubetinget rett betyr at selv personer med lav opptjening kan starte uttaket av pensjon fra denne alderen, og være sikret en minstestøtte i alderspensjon fra folketrygden. Som følge av fleksibelt uttak kan de med høyere pensjonsopptjening velge å starte pensjonsuttaket tidligere enn 67 år dersom de ønsker det.

Forslaget om å øke aldersgrensen for ubetinget rett til pensjon rammer altså kun dem med så lav pensjon at de ikke har anledning til å starte uttaket av pensjon tidligere. Vi er bekymret for at en stadig høyere aldersgrense for rett til ubetinget uttak av alderspensjon vil presse en sårbar gruppe til økt sykdom og uførhet. Uten en reell pensjonsmulighet vil mange tvinges til å jobbe lenger enn i dag, med det presset det medfører.

Ellers mener vi at aldersgrensen for overgang fra uføretrygd til alderspensjon bør skje ved alderen hvor årskullet har kompensert for levealdersjusteringen. Den øvre grensen for hvor lenge man kan motta dagpenger og sykepenger bør knyttes opp mot den ordinære aldersgrensen i arbeidsmiljøloven, som i dag er 72 år.

Økt pensjonsopptjening for uføre, men manglende skjerming for levealdersjustering

Det er positivt at det foreslås en forbedring av uføres opptjening av alderspensjon etter nytt regelverk, gjennom å gi pensjonsopptjening til 65 år, og ikke bare til 62 år som i dag. Vi mener imidlertid prinsipielt at man burde gått lenger, slik at uføre får pensjonsopptjening frem til alderen hvor årskullet har kompensert for levealdersjusteringen.

Vi vil også gjøre komiteen oppmerksom på at den foreslåtte skjermingen for levealdersjusteringen tar utgangspunkt i 1963-årskullet som et basisårskull, og ikke 1943-kullet, som egentlig er siste årskull som ikke var omfattet av levealdersjustering. Det foreslås dermed en langt svakere skjerming for levealdersjusteringen enn man kan få inntrykk av, og det burde vært tatt utgangspunkt i 1943-kullet når skjermingen innføres. De eksisterende skjermingsreglene for årskullene 1944-1953 tar utgangspunkt i en sammenligning med 1943-årskullet. Med regjeringens forslag får de 20 første årene med levealdersjustering full effekt, før en gradvis skjerming på om lag 2/3-deler innføres fra og med 1964-kullet. Det er ikke bra nok.

Uføre med pensjon opptjent etter gammelt regelverk må skjermes for levealdersjustering

I Hurdalsplattformen sier regjeringen at de vil gjeninnføre et skjermingstillegg for uføre, slik at de skjermes for deler av levealdersjusteringen. I stortingsmeldingen foreslås det imidlertid ikke noen skjerming for levealdersjusteringen av uføres alderspensjon opptjent etter gammelt regelverk. Det er en stor mangel som skaper vesentlig forskjellsbehandling mellom årskull.

Årskullene 1944 – 1953 får i dag en skjerming for om lag halvparten av effekten av levealdersjusteringen. Årskullene født fra og med 1954 er enda sterkere berørt av levealdersjusteringen, men skjermingen har blitt satt på vent i påvente av nye regler. Prinsipielt burde disse årskullene skjermes helt for levealdersjusteringen, men som et minimum bør de gis en skjerming på nivå med det årskullene 1944 – 1953 mottar.

Etterlattepensjon og regulering

Avslutningsvis vil vi understreke at det burde vært videreført en etterlattepensjonsordning i folketrygden for alderspensjonister med opptjening etter nytt regelverk. Uten etterlattepensjon i folketrygden vil kjønnsforskjellene blant pensjonister øke, og mange kvinner vil kunne ende opp alene og med lav pensjon. Fra 2024 blir ikke gjenlevendetillegg lenger oppregulert på linje med resten av pensjonen. Dette er en unødvendig og urettferdig innstramming som rammer en sårbar gruppe, som i hovedsak er enker. Gjenlevendetillegg burde oppreguleres årlig på linje med resten av pensjonen.